

Alenka Glazer

Maribor

SLIKANICE V PIONIRSKEM LISTU S TEMATIKO NOB

Pričujoče poročilo bi naj podalo pregled tematike NOB v tedniku *Pionirski list*. Se pa omejuje, in sicer večstransko. Predvsem ne upošteva vseh letnikov *Pionirskega lista*, ampak le štiri, od leta 1964/65 do konca leta 1967/68. Tudi ne zajema vseh tekstov s tematiko NOB, ki so v teh štirih letnikih izšli, temveč namerava obravnavati izmed njih samo tako imenovane slikanice s to tematiko. Pregledali bomo torej v teh štirih letnikih zgodbe iz NOB, ki so podane na poseben način, tako da je besedilo v tesni povezavi s spremljajočimi podobami.

Preden se lotimo kakršnekoli analize teh tekstov, najprej nekaj besed o tem, kaj slikanica sploh je. Tu ni mišljena slikovno bogato opremljena knjiga za najmlajše otroke, temveč daljša epska zgodba, ki je ilustrirana podobno kakor strip z risbami, uvrščenimi v pasove. Vendar pa je med stripom in tako imenovano slikanico¹ bistvena razlika. Medtem ko je za strip značilen poleg ponavljajočega se nastopanja priljubljenih oseb in zaporedja v celoto povezanih posameznih risb zlasti tekst v oblačku, vkomponiran v risbo tako, da predstavlja njen sestavni del,² je slikanica zgodba, ponazorjena prav tako z vrsto podob, ki pa jih spremlja besedilo, natisnjeno v nekaj vrsticah pod vsako risbo. Medtem ko je v stripu beseda, večinoma kot dialog, skržena na najnujnejše pojasnilo podobe, je v slikanici odmerjeno besedi nekaj več prostora in tvori besedilo večinoma kontinuirano zgodbo. Če torej ob stripu skoraj ne moremo govoriti o literarni tvorbi, saj je tam prvenstveno važna risba in obsežnejše besedilo celo kaže, da je strip slab, pa slikanica s svojim drugačnim ustrojem dopušča presojo teksta kot literarnega besedila.

Besedilo slikanice je skoraj vedno napeta pripoved o akciji, z jasno izoblikovanimi, pogosto poenostavljenimi liki, ki so postavljeni v nedvoumne medsebojne odnose, in sicer take, ki ustvarjajo, oziroma povzročajo medsebojna trenja in omogočajo jasno polarizacijo. Vse to je povezano v zgodbo, sestavljeno iz posameznih konfliktnih situacij, za katerih ilustracijo zadošča nekaj stavkov, ki nakažejo okoliščine dogajanja v glavnih obrisih, vanje pa večinoma postavijo osebe v naglo vrstečih se izmenjavah teh situacij. Podrobna uteme-

¹ Tak izraz zanjo je uveljavljen v Pionirskem listu in tudi v strokovni literaturi; prim. članka France Zupan: *Masovna kultura — strip*. Problemi 1969, št. 73—74, str. 63—92; France Zupan: *Strip, njegov nastanek, avtorji in junaki*. Sinteza 1968, št. 10—11, str. 81—90.

² Prim. F. Zupan, Problemi 1969, št. 73—74, str. 69.

ljevanja, zlasti psihološkega značaja, odpadejo, a tudi opisovanja čutnozaznavnega sveta so omejena na najnujnejše ugotovitve, ki samo dopolnjujejo risbo.

Snov slikanic je lahko zelo različna, od življenja rastlin in živali do najrazličnejših področij človekovega delovanja: iz vsakdanjega življenja, iz preteklosti, iz prihodnosti, lahko je pustolovska, kriminalna, detektivska, vojaška, znanstveno fantastična, utopična, upodobitev je lahko resna, grozljiva, humoriistična.

Po tem uvodnem pojasnilu o zvrsti, ki jo nameravamo obravnavati, ostaja vprašanje, zakaj smo se v izboru odločili prav za slikanico. Razlogov za to je več. Predvsem je slikanica med otroki kritičnega realizma in predpubertete, ki jim je *Pionirski list* namenjen, poleg stripov najbolj priljubljena oblika berila, kar vedno znova potrjujejo ustne in pismene ankete med bralci. Uredništvo *Pionirskega lista* že nekaj let zavestno usmerja svoje urejanje tako, da čim večje število daljših tekstov, ki se nadaljujejo skozi vrsto številčk ali vse leto, opremi kot slikanice. Te pomagajo ohranjati pri naročnikih zanimanje za list, kar uredništvo poudarja tudi v vsakoletnih programih za naslednji letnik. Zato je k odločitvi, da pričujoče poročilo obravnava izmed vsega razpoložljivega gradiva prav to zvrst, pripomogla tudi številnost slikanic v *Pionirskem listu*, saj so za list značilne in mu dajejo posebno obeležje. Odločujoče pa je bilo tudi dejstvo, da gre pri slikanici za zvrst, ki o njej nimamo pravih predstav in jo — zaradi serijskih proizvodov, ki so začeli prihajati k nam že med obema vojnama — načelno uvrščamo med literaturo nižje vrste ali pa kar med plažo.

Po vseh teh premislekih se takoj v začetku najdemo pred vrsto vprašanj, npr.: ali je slikanica oblika, ki jo je mogoče napolniti z estetsko vredno vsebino, ki bi bila tudi etično pozitivna, pa bi hkrati ostala za otroke privlačna, ali je možno poplavo povprečnih in slabih slikanic in tudi stripov zaježiti in nadomestiti ne samo z manj slabimi, temveč z dobrimi stvaritvami, in ali je pri tem tematika NOB uporabna ali morebiti celo dobrodošla.

Da imajo otroci radi zgodbe s tematiko NOB, potrjujejo izkušnje učiteljev v šolah. Zanimive podatke v zvezi s tem daje obdelava ankete med delom otrok četrtega, petega in šestega razreda.³ Izmed osemindesetih opravil, izmed katerih so vprašani otroci izbrali tista, ki bi jih najraje delali, je dobilo poslušanje partizanskih zgodb drugo mesto. Torej je za otroke kritičnega realizma in predpubertete ta snov privlačna. Anketa tudi kaže, da so partizanske zgodbe skoraj enako zanimive za dečke in za deklice, čeprav je sicer med njimi v interesih dosti bistvenih razlik. Ne smemo pa pozabiti, da gre pri tem za poslušanje, ne za branje, torej za sprejemanje teksta v pasivnejši obliki, hkrati pa verjetno tudi s komentarjem oziroma interpretacijo pripovedovalca. Če ob to zanimanje postavimo drugo anketno vprašanje, branje povesti in pravljic, vidimo, da se zlasti v petem razredu zanimanje za lastno branje znatno zmanjša in da tudi v šestem razredu ni posebej privlačno. Zlasti velja to za dečke. Te ugotovitve, dobljene z anketo sicer že leta 1961, kljub časovni odmaknjenosti dopuščajo domnevo, da bi prav slikanica s tematiko NOB lahko bila oblika, ki bi pritegovala največje možno število otrok v dobi kritičnega realizma in v predpuberteti, ne glede na spol. Saj bi jih mikala tematika, odločilno vlogo pri tem pa bi lahko igrala tudi risba, ki bi dobremu bralcu pomenjala sprem-

³ Prim. Janko Plemenitaš: *O otroških interesih*, v knjigi Gustav Šilih in drugi: *Učenci aktivni soudeleženci pri lastnem oblikovanju*. Maribor, Založba Obzorja, 1964, 129—148.

ljavo, slabemu pa tudi spodbudo za branje in ob branju dopolnilo, komentar ter interpretacijo. Obema pa dvakratno estetsko ugodje. To domnevo potrjuje uspeh slikanice Milana Mavra *O premajhnem Nacku*, ki je — po podatkih uredništva *Pionirskega lista* — bil v času, ko je izhajal, pri bralcih zelo priljubljen.

Tematika NOB govori o življenju v izjemnih okoliščinah. V njih živi človek na zunaj bolj razgibano, vznemirljivo, hkrati pa tudi bolj odgovorno življenje ko v običajnih prilikah. To daje možnost za akcijsko razgibano, zanimivo zgodbo, ki pa more prinašati (tudi za otroka) psihološko poglavljen oris dogajanja. V osnovi tematike NOB ostaja akcija: odločitev, dejanje, boj. Akcija pa je za otroka v določenem obdobju najbolj zanimiva in privlačna. Zato nudi tematika NOB možnost, da se z njo ustvari realističen tekst, v katerem osebe zaživijo odgovorno, zavestno življenje, polno ostrine, tveganja in boja, porazov in zmag. Vendar ne v obrabljenih posplošitvah, ki odvzemajo prepričljivost enkratnosti, in ne v pristranskih poenostavitvah, ki jemljejo videz verjetnosti ali vsaj možnosti, kar je za stvarno usmerjenega kritičnega realista in predpubertetnika prav tako pomembno. Seveda pa tudi ne z ustaljenimi kalupi, ki lahko tekste s to tematiko nevarno približajo kavbojkam in podobnim pustolovski akcijskim zgodbam.

Uredništvo *Pionirskega lista* se je možnosti, ki jih snov NOB nudi, zavedalo, saj je v obravnavanih štirih letnikih (ob stripu o kavboju Pipcu in Rdeči pesi, ki se nadaljuje iz letnika v letnik) med dvaindvajsetimi slikanicami bilo osem slikanic s tematiko NOB: v letniku 1964/65 med petimi dve, v letniku 1965/66 med tremi ena, v letniku 1966/67 med sedmimi tri in v letniku 1967/68 med sedmimi dve. Približno ena tretjina slikanic v teh letnikih torej odpade na take, ki zajemajo snov iz NOB.

V resnici gre za manjše število različnih zgodb, ker se, enako kakor pri stripu in nekaterih drugih slikanicah, v enem primeru nadaljuje zgodba o istem junaku skozi vse štiri obravnavane letnike. Tako gre pravzaprav samo za pet različnih zgodb, h katerim bomo zaradi vzporednosti pritegnili še šesto zgodbo z vojno tematiko. Ali so besedila teh zgodb uspela, naj poskusi pokazati naš pretres.

Vseh pet zgodb spada med akcijske zgodbe. Po snovi, čeprav je v vseh govor o vojnem dogajanju, jih je že ob prvem branju mogoče razdeliti v dve skupini. Na eni strani so zgodbe, v katerih nastopajo samo odrasli ljudje, vojaki, postavljeni pred težavne naloge, ki jih morajo rešiti kot pripadniki določene vojaške formacije, a hkrati tudi kot pristaši določene ideologije, kar daje njihovemu ravnanju višji smisel. Na drugi strani pa gre za zgodbe, katerih glavni junaki so otroci, in sicer otroci v vojnem času, ki zavestno ali vsaj polzavedno prispevajo k boju za osvoboditev, pri čemer se njihov svet nenehno srečuje s svetom odraslih, v katerega na svoj način in po svojih zmogljivostih aktivno posegajo.

Prvemu tipu pripadajo slikanica *Srajce s prekrizanimi rokavi*, z podnaslovom *Vohunska zgodba z Visa*, za katero je besedilo priredil Drago Kralj, ilustriral pa jo je Štefan Planinc (izhajala je v *Pionirskem listu* 1964/65), ter dve zgodbi, ki ju je napisal Stane Verbič, ilustriral pa prav tako Štefan Planinc, to sta slikanici *Josip Križaj brani špansko nebo* (izhajala leta 1966/67) ter *Od Primorja do Kavkaza* (izhajala leta 1967/68).

Prva od teh, *Srajce s prekrizanimi rokavi*, je tipično vojaška akcijska zgodba. Govori o dogajanju v letu 1944, ko si nasproti stojita dve vojski, ki

razpolagata s približno enakim orožjem. To, kar ustvarja od vsega začetka napetost, so med seboj na videz nepovezane, sprva nerazumljive podrobnosti, ki pa jih — po pravilu detektivk — eden od junakov s pomočjo raznih naključij med seboj srečno povezuje v razrešitev vojaške skrivnosti. Tako se zgodba, v kateri nastopajo poleg obveščevalcev in nemških vojnih ujetnikov letalci, radiotelegrafisti, ilegalci, zgodba, v kateri igrajo odločujočo vlogo tudi tajni znaki in dogovorjena znamenja, zasliševanja, zastrupitve ipd., razvozla v ugoden razplet akcije, ki je Nemcem preprečila, da bi zasedli otok Vis, na katerega lahko pride nato naše vojaško poveljstvo. V zgodbi ni izdelanih likov, posamezniki so bolj ali manj izvrševalci naloge, ki jo rešujejo predvsem z zmožnostjo, da znajo povezovati razna dejstva, z logičnim sklepanjem, pa tudi z odločnostjo in s pogumom, včasih celo tveganjem. To je primer tipične vojaške zgodbe, ki z vohunsko akcijo prehaja deloma v območje detektivke.

Naslednja zgodba *Josip Križaj brani špansko nebo* pravzaprav ne sodi po svoji tematiki čisto med zgodbe iz NOB. Segi daleč nazaj v predvojni čas, ko je Josip Križaj z letalom pobegnil iz Italije v Jugoslavijo in se nato udeležil boja v Španiji, končuje pa se z letom 1948, ko se je naslovni junak smrtno ponesrečil. A ker govori polovica zgodbe tudi o njegovi udeležbi v NOB, jo seveda uvrščamo v naš pregled.

Pobuda za njen nastanek je jasno izrečena v končnem odstavku, ki se glasi: »Življenjska pot Josipa Križaja naj bo prav mladim generacijam primer hrabrosti, odločnosti in volje, primer človekovih izkušenj, še en dokaz plemenite borbe in naporov za našo svobodo in boljše življenje. Naj bo to dokaz za vse tisto najboljše, kar sploh lahko obstoji. In v tem iščite moči in vzpodbude za delo in napredek. Umrli je Josip Križaj, njegovo delo pa je ostalo.«⁴

Zgodba je torej nastala z namenom, da bi lik Josipa Križaja postal vzor sedanjim in bodočim mladim rodovom. Hkrati pa je iz napovedi v zadnji številki prejšnjega letnika *Pionirskega lista*, kjer so kratko označene slikanice za naslednje leto, možno razbrati še en nagib za nastanek zgodbe. »Zgodbo za letošnje slikanico o slavnem pilotu Josipu Križaju je napisal letalski polkovnik Stane Verbič, dober prijatelj Josipa Križaja, saj sta bila oba partizanska pilota-lovca... V njegov spomin, v počastitev 25. obletnice našega vojnega letalstva in v spomin na vse padle pilote je tovariš Verbič pripravil za vas slikanico o enem najhrabrejših pilotov naše domovine.«⁵ Gre torej tudi za ohranjanje tradicije, za seznanjanje s stvarnimi dejstvi iz naše preteklosti.

Temu namenu je prilagojen tudi način pisanja: stvarno nizanje dejstev, z natančnimi podatki o času in kraju dogajanja, kakor to terja zgodovinarstvo beleženje. Ves čas je ob opisu dokazov Križajevega neustrašnega fizičnega junaštva prisotno njegovo zavestno opredeljevanje v boju proti fašizmu. Kljub vsej dokumentarnosti pa je lik junaka preveč samo upodobitev ideala in premalo človeški. Taka enostranska osvetlitev ni v skladu s siceršnjo težnjo po realističnem beleženju dejstev. Prav tako manjka na nasprotni strani ter ob junaku življenjske polnosti, iz katere bi se vzdigal in ob katero bi zadeval v svojem delovanju. Značilno za to zgodbo je, da so upoštevana samo leta, ko je junak bil aktiven letalec, vmesne večletne prekinitev pa so preskočene, kakor da takrat zanj življenja ni bilo. Prav zaradi privzdignjenosti nad življenje in

⁴ *Pionirski list*, 1. marec 1967, št. 22, str. 14.

⁵ *Pionirski list*, 9. junij 1966, št. 36, str. 3.

njegove najrazličnejše okoliščine učinkuje lik premalo življenjsko, bolj kot shema, čeprav ni mogoče dvomiti o navedenih dejstvih v zvezi z njim.

Ob tem naj bo omenjeno, da je isti avtor Stane Verbič prav tako z ilustratorjem Štefanom Planincem po izteku te zgodbe v istem letniku objavljala drugo zgodbo *Pekel v fjordu*, ki ima nekaj sorodnosti s prejšnjo. Tudi tu je glavni junak slavni letalec, ki ga avtor označuje kot »največjega letalskega asa svobodnih francoskih sil v vrstah zavezniških sil,«⁶ major Max Guede; v januarju 1945 je z drzno pogumno akcijo, v kateri je sam izgubil življenje, preprečil nemškim ladjam pot do Narvicka. Gre torej za čisto določeno vojaško operacijo, v kateri so sodelovali ljudje, ki so s svojim pogumom stopili iz anonimnosti ter se povzpeli med junake in so postali drugim vzor. Vendar je v tem tekstu v ospredju opis akcije same z raznimi vojaško tehničnimi nadrobnostmi. S tem se tudi ta slikanica uvršča med tipične vojaške zgodbe, kakršnih je po drugi vojni dosti v literaturah narodov, ki so bili zapleteni v vojno.

V tretjem tekstu *Od Primorja do Kavkaza* pa Stane Verbič opisuje lastno pot od Primorske do Sovjetske zveze, kamor so v začetku leta 1944 hoteli poslati v letalsko šolo izbrane letalce in letalske strokovnjake. A pot iz Slovenije, čez Liko, proti Bosni je bila mučna, polna ovir, težav in nepredvidenega čakanja, tako da je do odhoda v Sovjetsko zvezo prišlo šele s sedemmesečno zamudo. V tem tekstu, v katerega dogajanju je avtor sam soudeležen, je nagib, da bi zgodba izoblikovala junaka-vzornika, stopil v ozadje, ostala pa je iz prejšnjih zgodb dokumentaričnost poročanja. Poročilo skuša biti objektivno, brez osebne prizadetosti, ki pa se začuti iz tu in tam dodanih, sicer privzdignjenih, deklarativnih formulacij. Manjka neposredne doživetosti. Posamezen človek se izgubi v brezosebni skupini. Enkratna dejanja so mnogokje nadomeščena s poročanjem o dalj časa trajajočem dogajanju. A tudi posamezni prizori, npr. napad volkov na kurirje, srečanje z mladinci, ki nesejo hrano borem, in prehod čez reko so kljub nekaterim detajlom podani preveč posplošeno. Še bolj velja to za zadnji del zgodbe, ki v glavnih obrisih govori o šolanju letalcev in o njihovem delu. Zato tekst ne učinkuje živo in neposredno.

Takšni so teksti, ki govorijo o vojnih dogodkih, v katere niso zapleteni otroci. Dve slikanici pa postavljata v ospredje kot glavnega junaka otroka, oziroma otroke. To je predvsem slikanica *O premajhnem Nacku*, ki jo je risal in pisal Milan Maver; s presledki je izhajala v vseh štirih upoštevanih letnikih *Pionirskega lista*. Leta 1966/67 pa je v prvih osemnajstih številkah izhajala tudi slikanica *Pogumna trojka in fašist Pepe*, ki ji je besedilo napisala Milka Kovič, likovno pa jo je opremil Aco Mavec.

Milan Maver je z Nackom skušal ustvariti otroškega junaka, ki nakljub starejšim, ki vidijo v njem samo nebogljenega otroka, skuša po svoje posegati v dogajanje in se kmalu pokaže kot nepogrešljiv in nenadomestljiv. Odločujoče sodeluje pri reševanju ujetega ranjenega komisarja, se prebije kot posebni kurir brigadnega štaba v zasedeni trg in s svojimi poročili odvrne pripravljeni fašistični napad na partizane, reši vaščane pred fašističnim nasiljem, po naključju ostane sam, ker med njegovo odsotnostjo odpeljejo vaščane v internacijo, in postane bataljonski kurir ter kot tak odločilno pomaga med fašistično ofenzivo in se končno izkaže še pri reševanju ponesrečenih zavezniških letalcev. Zgodba je grajena sprva tako, da se posamezni prizori vežejo v osrednje dogajanje, pozneje pa se začne drobiti v manjše, med seboj vedno bolj rahlo

⁶ *Pionirski list*, 9. marec 1967, št. 23, str. 1.

povezane dogodke, med katere se vrivajo tudi čisto naključne humoristično anekdotične epizode. Prav tako se sprva bolj ali manj realistična pripoved, ki ostaja v okvirih verjetnosti, začne prevešati v zgodbo, ki dobiva odtenke idealizacije, ko je junaku-otroku dodeljena vloga, ki daleč presega njegove zmogljivosti. Tudi avtorjev odnos do snovi se deloma spreminja; v pretežno objektivno opisovanje se predvsem v drugi polovici vpletajo humoristične prvine, ki karikirano kažejo fašiste kot neboglence in duhovne pokveke. Vse to pripomore, da lik Nacka, otroka-kurirja, začenja učinkovati kot šablona, čeprav je v tekstu nekaj dobrih nastavkov, zlasti v nekaterih drobnih prebliskih, ki nakazujejo odnose med odraslimi in otrokom. Žal so ti utrinki ostali neizdelani in jih je preglasila težnja po jarki zunanji učinkovitosti.

Se bolj je zapadla slabostim, ki jih prinaša nasilno iskanje učinkov, posebej humorističnih, grajenih pretežno na ceneni situacijski komiki, slikanica *Pogumna trojka in fašist Pepe*. Tu so medsebojna razmerja med otroki in odraslimi mnogo bolj poenostavljena, ker gre samo za nasprotje med našimi ljudmi in fašisti. Naše zastopajo predvsem trije drzno pogumni in iznajdljivi fantje, fašiste požrešni, naivni, neumni, nespretni, zato prej pomilovanje ko odpor zbujujoči fašist Pepe, ki ga junaška trojka vedno znova prelisiči ali osmeši. Zgodba razpada v niz med seboj nepovezanih situacij, tako da se s tem približuje nekdanjim risanim šalām, iz katerih so se razvili stripi, le da ji manjka resnične, udarne duhovitosti in ostaja v mejah kalupov.

Ta pretres nam je, čeprav omejen na nekaj primerov, vendar nakazal različne snovne možnosti za slikanico s tematiko NOB. Lahko ima značaj memoarno dokumentarnega besedila, lahko skuša oblikovati v okviru spominske proze lik vzornika, lahko podaja samo akcijsko vojaško zgodbo. Ob zgodbi, v kateri delujejo samo odrasli, pa se pojavlja zgodba z junakom-otrokom, ki se uveljavlja v svetu odraslih. Ker se otroški bralec lažje identificira z otroškim junakom, so tovrstne zgodbe, kakor kažejo ankete, najbolj priljubljene. A tudi pri teh zgodbah je možnih več variant, predvsem glede na to, ali je dogajanje podano objektivno resno, ali pa je grajeno s sredstvi komike. Tako se tudi v okviru slikanic s tematiko NOB oblikujejo podobne prvine kakor sploh v literaturi, namenjeni otroku približno od desetega leta naprej; samo da bi zaradi posebne povezave z risbo morala tovrstna zgodba biti grajena drugače ko običajna realistična ali pustolovska akcijska zgodba.

Tu obravnavana besedila pa kažejo, da so nekateri njihovi odstavki neprilagojeni zahtevam slikanice, ki naj bi v vsaki naslednji sliki prikazala novo, jasno omejeno situacijo. Iz tega moremo sklepati, da teksti večinoma niso nastajali kot besedila za slikanice, temveč so jih šele naknadno tako ilustrirali, pač z namenom, da bi bili za bralce bolj privlačni.

Poskus drugačne likovne spremljave aktualnega, reportažno prikrojenega, satirično angažiranega besedila pomeni slikanica Jožeta Ciuhe *Čudežna Amerika* (v letniku 1967/68). Tu gre za strnjen tekst v okviru enega nadaljevanja, ki pa je pisan z roko in ga spremljajo likovne upodobitve posameznih dejstev iz teksta, ki večkrat satirično poanto teksta še stopnjujejo. V letniku 1968/69 pa je besedilo, ki posreduje bralcu dogodke v Vietnamu, kar je po vsebini podobno našemu NOB, tiskano strnjeno in je vsako nadaljevanje opremljeno z eno samo ilustracijo (Viki Blažič — Savo Sovre: *Bitka za Dien Bien Fu*).

Tako smo se dotaknili tudi vprašanja ilustracije in primernosti besedila za tako likovno spremljavo, kakršna je značilna za slikanico. Vendar samo dotaknili, čeprav bi bilo potrebno slikanico vrednotiti s celostnega likovno-literar-

nega vidika. Kakšna bi naj bila dobra slikanica v slikovnem delu, bodo morali ugotavljati ljudje, ki se ukvarjajo z likovno problematiko. Mi smo se ustavljali le pri besedilih. A tudi tu nismo postavljali meril, temveč smo ob konkretnih primerih skušali opozarjati na nekatere sestavine, ki rušijo učinkovitost, celotnost ali prepričljivost teksta, zaradi česar med obravnavanimi teksti nismo mogli reči za nobenega, da predstavlja res uspelo besedilo slikanice s tematiko NOB.

Hkrati pa smo opozorili na to, da nekateri odlomki, zlasti v eni od obravnavanih zgodb, kažejo, da bi bilo mogoče ustvariti dobro besedilo za slikanico s tematiko NOB. Vendar bi v besedilu moralo biti ustvarjeno primerno ravnovesje med akcijsko zgodbo, psihološko prepričljivostjo likov in etičnim temeljem zgodbe. V slikanici kot celoti pa bi seveda moralo biti ravnovesje med risbo in besedilom, ki bi morali predstavljati enakovredni sestavini celote, tako po svoji povednosti kakor tudi po estetskih kvalitetah.

Ker otroci slikanice na splošno radi bero, je torej treba tej zvrsti posvetiti še posebno pozornost in pridobiti zanjo dobre pisatelje in ilustratorje, ki bodo pripravljeni ukvarjati se s problemi takega načina povezovanja teksta in risbe, kakršnega terja slikanica. Tako sodelovanje bo lahko dalo tudi dobro slikanico s tematiko NOB, ki bo, sodeč po dosedanjih ugotovitvah, našla hvaležno občinstvo med mladimi bralci.

Pričujoče poročilo pa bo doseglo svoj namen, če bo sprožilo nadaljnje temeljitejše obravnavanje problemov, ki so tu lahko bili samo nakazani.

Zusammenfassung

Der Artikel bietet eine Uebersicht über die Bildergeschichten (das sind Bilderstreifen mit einigen Textsätzen unter jedem Bild) mit der Thematik aus dem Volksbefreiungskampf, die im *Pionirski list* vom Jahre 1964/65 bis Ende des Jahres 1967/68 erschienen sind. Berücksichtigt werden nur die Texte dieser Bildergeschichten. Zweck dieser Uebersicht ist festzustellen, ob es möglich ist, ästhetisch und ethisch die Bildergeschichten mit der Thematik aus dem Volksbefreiungskampf so entsprechend zu formen, dass sie auch für Kinder anziehend wären. Da diese Thematik für eine aktionsbewegte Geschichte Möglichkeiten bietet, könnte sie in realistischer Bearbeitung für die Leser — die kritischen Realisten und die Jungens in der Vorpubertät — noch besonders interessant sein. Die Erörterung der berücksichtigten Geschichten hat jedoch gezeigt, dass sie zwar mit genauer Aufzeichnung der geschichtlichen Tatsachen, aber mit zu geringer menschlicher Ueberzeugungskraft geschrieben sind, teilweise aber, besonders wenn darin ein Kind als Held auftritt, mit zu stark betonten äusserlichen Wirkungen, besonders humoristischen, und mit Idealisierung des kindlichen Helden. Auch die Verbindung zwischen Bild und Text ist manchmal schwach und zeugt davon, dass die meisten Texte erst nachträglich illustriert wurden und sie nicht den Forderungen der Bildergeschichte entsprechen, in der jedes nächste Bild eine neue, klar begrenzte Situation darstellen sollte. Einige Bruchstücke, besonders in einer der erörterten Geschichten (Milan Maver: *O premajhnem Nacku*) aber zeigen, dass es möglich wäre, einen guten Text auch mit der Thematik aus dem Volksbefreiungskampf abzufassen. Darin müsste ein angemessenes Gleichgewicht zwischen der Aktionsgeschichte, der psychologischen Ueberzeugungskraft und der ethischen Grundlage der Geschichte erreicht werden.